

Forfatter: Aarestrup, Emil

Titel: Udvalgte digte

Citation: Aarestrup, Emil: "Udvalgte digte", i Aarestrup, Emil: *Udvalgte digte*, udg. af Dan Ringgaard , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 291.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-aarestrup07val-shoot-idm139875153361040.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

Noter

Dateringerne følger *Emil Aarestrups Samlede Skrifter*, bd. 1-6, udg. af Hans Brix og Palle Raunkjær (fork. SS). Hvis det er muligt, oplyses det, hvornår digtet er trykt første gang, hvis ikke, manuskriptets, subsidiært manuskriptets grundforms datering. Hvis ingen af disse oplysninger findes, benyttes Oluf Friis' dateringer fra *Digte*. Friis' noter deri og F. C. Liebenbergs noter i *Emil Aarestrups Samlede Digte* har været nyttige. Kommentaren til Optegnelserne har pga. disses særlige karakter enkelte udeladelser.

Digte (1838)

Oprindelse

9

Tilie: jordoverflade, græstæppe o.l. - *Najade*: undersøisk vandplante; også if gr. mytologi kildenymfe. En nymfe er en underordnet kvindelig naturgud, der kan leve i floder, i træer o.l. - *Polyp(erne)*: polyptyd (gople, søanemone, koral e.l.), som har den ene ende af kroppen fæstet til havbunden. - *Conchilie*: her muslingeskal. - *Heire-Ax(et)*: høj græsart.

Luca Signorelli

Datering: I sin første form stammer digtet fra 1820'erne.

Digtformen er en romance: et episk-lyrisk digt, dvs. et fortællende digt, der er båret af en bestemt stemning. Der er altså tale om en svært afgrænselig mellemform af den episke digtning og den lyriske, som var populær i første halvdel af 1800-tallet.

9

Signorelli, Luca (ca. 1450-1523): Aarestrups kilde kan være den ital. maler, arkitekt og kunsthistoriker Giorgio Vasaris (1511-74) kunsthistorie *Vite de' più eccellenti pittori, scultori ed architetti* ... (1550 og 1568, ty. overs. 1832-49), hvor episoden er fortalt. - *Alterblad*: altertavle.

10

Bul: den tykkeste del af træstammen. - *Marchesa*: ital., en adelsmands 292 hustru. - *Natmusik*: natlig musik uden for en kvindes vinduer, serenade.

Fjeldspringet

Trykt første gang i *Aftenblad*, 12. okt. 1823.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

13

Skrint: skrænt. - *Boller*: bowler, store skåle. - *Brikker*: træallerkener uden høj kant. - *Foruden Værge*: uden at forsvare sig; våbenløs.

14

flakt: flækket.

Sidskensang

Trykt første gang i *Aftenblad*, 8. aug. 1823.

15

Sidsken (sang): finke; også nedsættende betegnelse for en letsindig, pyntesyg el. næsvis kvinde. - *Pog*: lille dreng. - *Glut(ten)*: barn el. ung pige.

16

fanger Fyr: antændes (erotisk).

Den unge Poet

17

Cancellie: betegnelse for enevældens regeringskontorer for retsvæsen, kirke, undervisning og udenrigstjeneste. - *prange*: købslå.

18

Pegasus: if. gr. mytologi vinget hest, forbundet med digtning og inspiration, jf. n.t.s. 86. - *Knebelsbart(er)*: stort overskæg. - *Justitsraad*: embedsmand af 4. el. 5. klasse inden for et system af ni rangklasser.

Et Aftensuk

19

flye: flyve. - *hvi*: hvorfor.

Nøddevise

20

Alfer: nord. folketro, af elver-(elle-)folket; overnaturlige småvæsner, som bor i naturen og ofte skader eller lokker menneskene. - *Ellekrat*: krat af elletræer; også krat af elletræer, hvor der lever ellefolk (se foregående note).

Ungdomsmod

22

Natten (...) Katten: den, der gemmer til natten, gemmer til katten (*Bevingede ord*, 6. udg. (1991), s. 442), dvs. at påholdenhed af den ene eller anden art er spildt møje.

23

Hu: uha! - *een (...) ti (...) svare paa*: én nar kan spørge om mere, end ti vise kan svare på (E. Mau: *Dansk Ordsprogs-Skat* (1879), nr. 9528).

293

Børnepsalme

Trykt første gang i *Sange til Blegdamsskolens Eksamen*, 1820.

23

Urtegaard: have el. urtehave.

24

vanke: vandre.

Torsten og Trine

Trykt første gang i *Aftenblad*, 10. okt. 1823.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

24

Vindveskud: vinduesskodde. - *Høvlespaanen*: høvlspåner benyttedes bl.a. til stopning af ligkistepuder. - *Kofte*: frakke el. lang trøje af vadmel.

25

Tut: cylinder- el. tragtformet hylster.

Vinens Gud

Datering: måske 1837.

25

Vinens Gud: if. gr. mytologi Dionysos (lat. Bacchus). Digtet beskriver Dionysostoget med guden selv i en vogn trukket af sine hellige dyr (*Tigerspand, Panther*), og med sit scepter, den såkaldte *Thyrusstok* (en stav, der er omrasket af vinløv el. vedbend). Dionysos er sædvanligvis flankeret af Ariadne, der mødte ham, efter at hun havde hjulpet helten Theseus med at dræbe uhyret Minotauros i labyrinten i Knossos. Theseus svigtede hende senere. Dionysos er desuden fulgt af nymfer (se n.t.s. 9) og satyrer (if. gr. mytologi en underordnet, kåd og sanselig skovgud). Det hele foregår under *Bækkenklang*: klang af bækkener. - *Nectar(strøm)*: blomstens saft; også if. gr. mytologi gudedrik.

26

væn: smuk, skøn, dejlig.

Skjøn Ellens Elsker

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Den 14de November

Datering: 1827.

29

Oehlenschläger: digtet er et fødselsdagsdigt til Adam Oe. (da. digter, 1779-1850). Aarestrup var, mens han endnu boede i København, en hyppig gæst hos Oe.

30

Laurens Blade: digtere krones pr. tradition med en laurbærkrans som et bevis på deres mesterskab.

294

Stævnemødet

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1836.

30

forlad: tilgiv.

31

Elskovsguden (...) Moder: i den gr. kunst og litteratur opfattede man kærlighedsguden Eros (lat. Amor) som søn af kærlighedsgudinden Afrodite (lat. Venus).

32

ambrosisk: if. gr. mytologi er ambrosia den spise, der gør guderne udødelige.

Bruden

Datering: 1835.

Til et Barn

Datering: ca. 1830/1831.

34

Rev!: småbuske.

35

Kongelys: plante af maskeblomstfamilien, høj med håret blad og stængel; blomsterne er oftest gule og sidder i aks.

Havfruen

Trykt først gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1836.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Sml. SS, bd. 1, s. 187ff., og bd. 3, s. 288ff.

35

Disk: bord, som der spises ved.

37

Svalen: svalegangen.

38

Nøkken(s): if. nord. folketro overnaturligt væsen, mand el. hest, der holder til i floder og søer. - *Huldre*: if. nord. folketro forførerisk troldkvinde.

Sommerens Tale

38

Vraa: afsides sted, krog.

39

fro: glad.

40

Hvo: hvem.

41

forestiller: fremstiller, viser.

Nordexpeditionen

42

hu: uha! - *Captain Ross*, Sir John R. (1777-1856): eng. polarfarer, som foretog to forgæves ekspeditioner (påbegyndt hhv. 1818 og 1829) for at finde Nordvestpassagen, og som en tid opholdt sig blandt eskimoerne og siden skildrede dem; omtalt i *Berlingske Tidende* 29. og 30. okt. 1833 og i *Dagen* 28. og 29. okt. 1833.

295

Ulykken rammer Alle

43

zire(t): udsmykke.

44

Hauge (portens): have.

Gunløde

44

Gunløde: if. nord. mytologi den jættøm, der vogter skjaldemjøden. Odin forfører den første for at komme til den sidste.

Enken

Datering: 1826 el. senere.

Pater Hugo

46

den Slemme: her vel navn for djævelen.

Til en Veninde

Sml.s. 167 og s. 168.

Forsvar

49

huld(e): skøn, yndig. - *Musa*: muserne var if. gr. mytologi ni gudinder for litteratur, musik og beslægtede områder; her i ental om den, der inspirerer digteren. - *jevner sig*: bringes ud af verden (ved strid). - *Stænderraad*: politisk forsamling organiseret efter samfundsklasse. - *Runkelroe(sukker)*: dyrkes til vinterfoder for husdyr, især kvæg.

50

Qvæker: kvæker, eng. religiøs 1700-talsbevægelse af kristne mystikere; her livsfornægter.

Bondestriden

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Det har ikke været muligt at fastslå, hvorvidt der findes et historisk forlæg, der samler episoderne og personerne.

51

forsande: i sandhed. - *Pavebrev*: her pavelig nådesbevisning. - *odelsbaarne*: de, der ved fødsel er arveberettigede til en jordejendom. - *Muri*: hovedstad i distriktet af samme navn i Schweiz. - *Vohlen*: Wohlen: by i Schweiz, 20-30 km vest for Zürich. - *Fole(n)*: fæl el. plag. - *Hove*: hof.

52

age: køre. - *Virak*: røgelse. - *taalig(t)*: tålmodig. - *Drot*: herre, fyrste.

53

Harnisk: rustning. - *af Klippen brød*: brød sten til slottet. - *Vippe*: måske vippegalge: galge, hvor den dømte hejses op med bagbundne hænder og får armene revet af led i faldet.

296

Amalie Raben

54

Amalie Raben: datter af Aarestrups nabo i Nysted, grev C. F. Raben. Aarestrup ledsagede i sin egenskab af familiens læge Amalie Raben, der led af vattersot, til kurstedet Karlsbad i Erzgebirge i Bøhmen, en del af det nuværende Tjekkiet, i sommeren 1832. Hun døde på hjemvejen i Dresden.

Naturraisonnement

56

Persifflage: spot, hån. - *Boscage*: måske af fr. bosquet: buskads.

57

sauger: saver. - *Vidskab*: kundskab.

58

lader Klumpen sørge: K. kan betegne et dyr med stor, klodset krop. Meningen er måske, at forstandsmennesket forsømmer dyret i sig, lader det 'sørge'; jf udtrykket 'lade fiolen sørge'.

59

Friheds og Ligheds: »Frihed, Lighed, Broderskab«, slagord for den borgerlige fr. revolution i 1789, skyldes opr. oplysningsfilosoffen Charles de Montesquieu (1689-1755).

Til- -

Fødselsdagsdigt, 28. feb. 1833, til Aarestrups hustru Caroline, f. Aagaard.

59

Bram: praleri.

Ghasele

Datering: 1836.

Sml.s. 175 og 176.

60

Ghasele: persisk digtform karakteriseret ved, at første rimpar gentages gennem samtlige digtets lige vers. Aarestrups kilde er Friedrich Rückert (ty. digter og orientalist, 1788-1866), der også introducerede Aarestrup til makamen (se n.t.s. 192) og ritornellen (se n.t.s. 85). - *Oleanderbusk(e)*: lat. *nerium*, stedsegrøn busk el. træ med røde el. gule blomster. - *sig møde*: mødes.

Til Vinterveiret

Trykt første gang i *Nyt Aftenblad*, 7. maj 1825.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

61

Jotum: if. nord. mytologi jætte; asernes og menneskenes modstandere, knyttet til naturkræfterne, bl.a. som her til storm og frost. - *Glut*: barn el. ung pige. - *Slibre(r)*: gøre glat. - *billigt*: rimeligt, fornuftigt. - *Tud*: tuden.

62

færdig: parat. - *os bliver*: formentlig: bliver hos os.

297

Til Elskov

Trykt første gang i *Aftenblad*, 3. okt. 1823.

Mary

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1836.

65

Nidding: person, der ved en æreløs handling har sat sig uden for samfundet.

66

spledse: splejse. - *snart*: hurtigt. - *flot*: frit flydende, klar af grund (om skibe).- *Sneetakte*: snedækkede.

67

Polyperne: se n.t.s. 9.

Til Nanna

68

interessante: i da. romantik benyttes begrebet om en kompliceret el. dobbeltbundet psykologi, hvor noget fornemmes skjult og dæmoniseret under overfladen; her ironisk om strømperne, der, ved at skjule og alligevel ikke, gør det, de beklæder, interessant.

Stamtræet

69

Brix: prygleredskab, som narren er udstyret med. - *Vix*: prygl. - *føre*: her om skjoldmærke i våbenskjold.

Med en Brystnaal

Datering: formentlig ca. 1836.

71

Nektar: se n.t.s. 25.

72

Isis: if. ægypt. mytologi gudinde for de døde, ofte afbildet på mumiekister og gravmonumenter; søster og hustru til dødsrigets hersker Osiris, hvis ituhuggede lemmer hun samlede til ét legeme. - *Hieroglypher*: ægypt. skrifttegn med mystisk, magisk status.

Jorden

73

huld: skøn, yndig.

Bylivet

74

Bambocciader: grovkornede, groteske folkelivsbilleder. De nævnte figurer er fra *commedia dell'arte* (ital).

folkelig, improviseret og karnevalistisk komedieform med masker); *Signor Dottore* og *Pantalone* er gamle mænd, den første læge, den sidste en latterlig person; *Scapin*, *Arlechino* (Harlekin) og *Arlechinetta* er hhv. tjenere og tjenestepige, den første er en rænkesmed og spasmager, de sidste to er mindre kløgtige og mere uheldige.

298

75

Pebermynte: plante med en stærk kamferagtig smag; dens olie var et flittigt benyttet lægemiddel. - *han (...)* *Horn*: gør til hanrej.

76

eligeret: udvalgt. - *Jalousi (en)*: persienne.

I Fjelleboden

76

Fjelleboden: gøglerboden. - *Pulcinella*: tjener (trods hunkønsformen) i commedia dell'arte, se n.t.s. 74. - *Pukkel (...)* *Næse*: commedia dell'arte-rekvisitter. - *Tylt(er)*: dusin; brugtes som enhed ved salg af brædder.

Eremiten

77

Virak: røgelse. - *Mulen*: muldyret.

78

Sanct Laurentius: helgen, kendt for sin kærlighed til de fattige. - *er dig Borgen*: er din garant el. garanti.

Silhouetter af en Præstefamilie

Datering: formentlig fra perioden 1833-35.

78

Præstefamilie: pastor Isak Sidenius og hans familie i Øster Ulslev.

79

lidt: her nok: kun lidt. - *alt*: her nok: altid.

80

Sylphe: luftånd. - *Jomfru*: Sophie Hansen, i en periode forlovet med digteren Christian Winther (1796-1876), der var en god bekendt af Aarestrup og en vigtig katalysator og hjælp i forbindelse med udgivelsen af *Digte*. - *Muse*: se n.t.s. 49.

Ved en Vens Hjemkomst

80

(*Høitids*)kartoven: kanonen. - *i Gevær*: beredt til kamp, under våben.

81

Pibe: her sandsynligvis lille fløjte benyttet i militærmusikken sammen med tromme. - *Rendemaske(n)*: forlystelsessyg el. løst sagtig kvinde.

Elegie

82

Philister: opr. semitisk folk, der var israelitternes fjender; også om små- el. spidsborger. - *gudsforgaaen*: gudløs el. gudsbespottende.

83

anakreonitisk(-skjønne): yndefuld, behagelig, munter; efter den gr. lyriker Anakreon (6. årh. f.Kr.), som skrev let, underholdende poesi, i hvilken han besang kærligheden og vinen. Aarestrup har oversat Anakreon, jf. *SS*, bd. 5, s. 9.

299

Aturernes Grave

Aarestrups kilde er *Ansichten der Natur* (1806-26) af den ty. naturforsker Alexander von Humboldt (1769-1859), som er skaber af den moderne geografi. Værket skildrer bl.a. *Orinoko(s)*: vandfaldene ved byerne Atures og *Maypures* i Venezuela; her lå den nu uddøde indianerstamme *Aturernes* gravplads, *Atariupe*, hvor Humboldt tæller 600 komplette skeletter i alle størrelser, dels blegede, dels farvet røde af *Onotofarve*, taget fra *Bixa Orellana*-træets frø.

83

Zitter: sitren.

84

granitne: adj. til granit. - *Uniama*: bjergkæde, som Humboldt gentagne gange beskriver udsigten til.

85

Condor(en): meget stor sydamerikansk grib. - *Caprimulge(n)*: natravn - *Meta(s)*: sideflod til Orinoco. - *Cataract(en)*: brat vandfald, udtrykket benyttes ofte af Humboldt. - *Jaguapalme(n)*: måske lat. *pilocarpus pennatifolius*, hvis blade kaldes jagurandi, og som er af brasiliansk herkomst. - *Bignonie(n)*: farverig busk el. træ, ofte klatrende.

RITORNELLER

85

Ritornel(ler): ital. digtform på tre vers, typisk femfodsjambe, og med enderim mellem 1. og 3. vers, hos Aarestrup dog varieret i antallet af fødder og af og til med trokæisk karakter; en særlig form er blomsterritornellen, hvis første vers er kortere og formet som et udråb. Aarestrups kilde er Rückert, se n.t.s. 60. - *Mimose(n)*: tropisk plante, hvis blade lukker sig om natten el. ved berøring; mimoseagtig vil sige overfølsom.

86

Meduse: gople; alluderer til Medusa, if. gr. mytologi et skrækindjagende væsen, der forstener dem, som ser hende; blev halshugget af Perseus. Mor til inspirationens bevingede ganger Pegasus, hvis hovslag fremkaldte musernes kilde på Helikon. - *Pelargonie(n) (...)* *Catalonien*: p. el. geranier vokser i syden. *Catalonien*: landskab i NØ-Spanien.

87

Narcisse: anvendtes som afførings- og brækmiddel. - *Verbene*: da. jernurt; egl. dyrket prydblade, i oldtiden benyttet som lægeplante og i den religiøse kultus; evt. allusion til fr. verbe (lat. verbum), ord. - *Schizante*: her den såkaldte fattigmandsorkidé. - *Fingerbøl (stengel)*: lat. *digitalis purpurea*; meget giftig plante, hvis blade (ikke stænglen) er sårhelende og pulsnedsættende. - *Sisken*: se n.t.s. 15.

88

Frister i Ørken: jf. Matt. 4,1-11. - *fattes mig*: mangler jeg. - *Akkeleie(n)*: urt uden lugt; også om en smuk, men dum pige. - *Torskeflab*: 300 blomsten torskemund, bogstaveligt som torskens mund, billedligt om en stor, dum mund hos et menneske. - *Rebekke*: evt. allusion til Rebekka, Isaks hustru, som han frygtede at miste pga. hendes skønhed, jf. 1. Mos. 26,1-11. Bag sin mands ryg skaffede hun sin yndlingssøn Jakob den faderlige velsignelse ved at bringe ham til den blinde Isak i broderen Esaus klæder og med hænderne indhyllet i et gedeskind. Isak troede da, at Jakob var hans yndling Esau, jf. 1. Mos. 27,1-40.

89

Maanedstroser: haverose, der blomstrer hyppigt i årets løb. - *Primlen*: primulaen. - *Næ*: det tidsrum, hvor månen er aftagende.

90

Epheu(ranke): vedbend, forbindes med Dionysos (se n.t.s. 25), der også er *den muntre Larmgud*. - *Rørdrum*: hejreart, kendt som en sky fugl, der udstøder sørgmodige, trommelignende lyde, jf. fx St. St. Blichers (da. digter, 1782-1848) *Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog* (1824), 17/6 1710.

91

laber: labber el. slikker i sig, søber. - *nydelige*: smukke el. behagelige.

Charlottenlund

Stemning og melodi efter Carl Michaël Bellmans (sv. digter, 1740-95) Fredmans Epistel nr. 36 (»Vår Ulla låg i sängen och sof«). Aarestrup har oversat digtet, jf. SS, bd. 5, s. 41.

92

Glut: barn el. ung pige. - *Fyrsvamp*: poresvamp, der angriber ældre træer; anvendtes til tønder, fx i fyrstøjer, og til at standse blødninger. - *Øen*: ej identificeret. - *Sommerslot*: Charlottenlund slot.

93

Kildevogn(en): kapervogn: en droske, der om sommeren kørte til Jægersborg Dyrehave. - *Sivard Snarensvend*: folkevisealluderende udtryk for en hurtig ung mand. - *hele Klatten*: det alt sammen.

95

Laxpapir: papir til indpakning af laks el. laksemadder.

96

Dannemænd: hædersmænd. - *Pusselanke(n)*: kælent udtryk for ben, ofte børns, men benyttes også med frivole undertoner. - *Eia*: poetisk udtryk for glæde, ikke mindst hos Bellman. - *Putte(r)*: egl. kylling, her spøgefuld el. kælen betegnelse for en ung kvinde.

Dyrehaugen

98

Bestalling: tilladelse til at drive et bestemt erhverv. Der fandtes autoriserede børstedrenge i Dyrehaven og Charlottenlund, vistnok indtil 1863. - *gantes med*: spøge, lege med. - *Efter (...) Længsel*: allusion til Adam Oehlenschlägers (se n.t.s. 29) »Sanct Hansaften-Spil«, *Digte* (1803): »Jeg har altid Længsel / Efter saadan en Trængsel«. 301 Digtet alluderer generelt til »Sanct Hansaften-Spil«. - *Verdenstheatret*: en slags teater, hvor der vises romantiske naturbilleder, scener fra verdenshistorien el.lign. - *Equilibrist*: akrobat.

99

Bjærgpræken (...) Mirakler: jf. Matt. 5-7, hvor der hverken udføres eller tales om mirakler; Jesus udfører dog et mirakel lige efter sin prædiken, jf. Matt. 8. - *skriftklog(e)*: om bibelkyndige jøder, ofte i opposition til Jesus, jf. fx Matt. 7,28-29. - *Musrose*: mosrose. - *Bologneserhund*: langhåret, hvid skødehund.

100

Atlastrøje: trøje af atlask: tykt, blankt stof vævet af bomuld, silke el. silkelign. materiale. - *Eiland*: øland. - *Arabesker*: mønstre af kunstfærdigt slyngede linjer og figurer.

101

Hulde: se n.t.s. 49. - *Bonaparte*, Napoleon I (1769-1821): berømt hærfører; siden kejser af Frankrig og konge af Italien. - *Robespierre*, Maximilien de (1758-94): fr. advokat og politiker, henrettet ved guillotining. - *Væxt*: figur, skikkelse. - *Venus (...) Skum (...) Concha*: der alluderes måske til Sandro Botticellis (ital. maler, 1444-1510) »Venus' fødsel« (ca. 1480), hvor kærlighedsgudinden V. (gr. *Aphrodite*) er fremstillet, idet hun stiger op af havskummet på en muslingeskal (*Concha*). Maleriet har dog ingen tritoner, men to zefyrer; if. gr. mytologi er z. personifikationen af en mild vestenvind. - *Triton(er)*: if. gr. mytologi underordnet gud i havguden Poseidons følge, ofte skildret med fiskehale i følge med delfiner (*Marsviin*) og blæsende på en konkylie (*Concha*). - *gesvindt Kakkelorum*: hurtig og tom formel el. remse.

102

Athene(s): se n.t.s. 125. - *Krepflor*: ganske fin silke med en kruset overflade - *Najade*: se n.t.s. 9. - *Faun(en)*: satyr, se n.t.s. 25.

Erotiske Situationer

Paa Bjerget

Aarestrup, Emil, *Udvalgte digte*, 1999

105

Duenna: sp., anstandsdame.

106

Antiker: kunstværker fra antikken.

Fjerboldspillet

107

nyttes: benyttet el. udnyttet.

I Theatret

Datering: if. Friis senest 1834.

108

Barter: kindskæg, bakkenbarter.

302

En Middag

108

Tokaiervin(en): sød vin af druen tokai, tokaj el. tokay, der dyrkes i det nordøstlige hjørne af Ungarn.

Brønden

Datering: if. Friis senest 1834.

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1835.

109

Grube: et dyb.

I en Landsbykirke

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1837.

110

Hogarth(s), William (1697-1764): eng. satirisk maler, tegner og kobberstikker, jf. s. 159-161.

111

Profit: lyseprofit: en blik- eller messingcylinder med en pig foroven, hvorpå lyset kan sidde fast, så det kan brænde helt ned.

112

Pulpitur(ets): ophøjet, lukket galleri med stolesæder i en kirke. - *Parabel*: lignelse.

I Blæsten

113

kjælen: øm, elskovsfuld.

En Morgenvandring

Se billedtekst s. 290.

114

Kramsfugl: drossel. - *Done(n)*: løkke til at fange fugle i.

Declamationen

116

Natviol(er): aftenstjerne; duften siges at have noget bedøvende over sig. - *Galopade*: hurtig dans.

Distraction

Datering: if. Friis senest 1834.

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1837.

Platanen

Trykt første gang i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1835.

118

Haugen(s): haven. - *Naturer*: dele af naturen. - *Ætheren*: den klare, rene, blå luft i de højere luftlag; også himmelrummet. - *Dryas*: dryade: if gr. mytologi skovnymfe, der lever i træerne, se n.t.s. 9.

303

En Soirée

120

Forretning: arbejde, opgave. - *Friheds- og Ligheds-Luren*: en lur er et langt, krummet og hornlignende blæseinstrument fra bronzealderen; se også n.t.s. 59.

121

Supplikant: en, der bønfalder eller ydmygt ansøger om noget. - *subordinere*: underordne.

Paa Sneen

Sml. s. 124 og SS bd. 2, s. 118.

123

Canova, Antonio (1757-1822): ital. nyklassicistisk billedhugger; blandt hovedværkerne er gruppen »Amor og Psyche« med motiv fra den gr. myte, der spiller en vigtig rolle i »Erotiske Situationer«, jf. s. 128 m. note og s. 143.

Reflexion

Sml. med foregående digt og s. 171.

124

Boie(n): fangelænke til at spænde om halsen.

Uglen

125

Odyseen: epos om helten Odysseus' vanskelige og langvarige hjemfart efter belejringen af Troja (*Iliaden*), tilskrevet Homer, efter traditionen digtet o. år 700 f.Kr. og nedskrevet o. år 500 f.Kr. - *Athene*: gr. gudinde for visdom og kamp; hos Homer er hun desuden karakteriseret ved jomfruelighed og omsorg for sine heltes skæbne. Uglen forbindes gerne med A.

Tilstaaelse

127

Calypso: en nymfe (se n.t.s. 9), der forelsker sig i Odysseus (se n.t.s. 125) og holder ham fanget på sin ø i syv år, indtil Hermes (lat. Merkur, if. gr. og rom. mytologi gudernes sendebud) kræver ham fri på Zeus' befaling. Hverken *Marmorbordet* eller *Purpurskaalen* optræder i *Odyseen*.

Det Ubegribelige

Datering: if. Friis senest 1834.

127

Du, med en Gud i Panden: Athene (se n.t.s. 125) fødtes af Zeus' pande.

304

Beskrivelsen

128

Byron, George Gordon, Lord B. (1788-1824): eng. digter, der var uhyre populær over hele Europa på Aarestrups tid, dog mere for sine interessante helte end for sine kvindeportrætter. Aarestrup har oversat Byron, jf. *SS*, bd. 5, s. 68-95.

Tilbageholdenhed

128

Mops: moppe: lille hund med flad snude og et rynket, arrigt ansigt. - *Caresser*: kærtegn. - *Amor og (...)*
Psyche: personifikation af menneskesjælen som sommerfugl el. ung pige med sommerfuglevinger. If. gr. mytologi forelsker kærlighedsgudindens søn Amor (gr. Eros, se n.t.s. 31) sig i den smukke jordiske pige Psyche og besøger hende hver nat i mørke, da hun ikke må se, hvem han er; Psyche stjæler sig til at kigge, og Amor flygter; efter en række prøvelser genforenes Psyche med Amor og optages blandt guderne, jf. n.t.s. 123 og s. 143-144. - *Nymphe*: se n.t.s. 9.

Kanefarten

129

spydig: spids som et spyd. - *lyst*: også i bet. tydeligt, klart.

I Haugen

129

Haugen: haven.

Solens Nedgang

130

Aphrodite(s): se n.t.s. 31.

Midnatsscene

133

Taffeluhr(et): ur beregnet til at stå på et møbel. - *Bronceert*: overstrøget med broncefarve. - *Byron(s)*: se n.t.s. 128.

Umuligheden

Datering: if. Friis senest 1834.

135

Buxbom: stedsegrøn busk, symboliserer udødelighed. - *Levkøi(er)*: halvbuskagtig plante med stor farvevariation.

Det første Bud

136

Haugen: haven.

305

Vanskelighed

137

Ravruskende: tossede. - *Ellevilde*: vanvittige pga. elverfolkets (se n.t.s. 20) kogleri. - *affectere*: stræbe efter.

Advarsel

138

fordunste: fordampe.

En Afsked

138

Argusøine: øjne, der ser alt; if. gr. mytologi Argos, som af Hera er sat til at vogte flodguden Inachos' datter Io imod Zeus, og som over hele kroppen har øjne, hvoraf nogle altid er vågne. Hermes' fløjtespil dysser dog Argos i søvn.

139

Nektar(skaal): se n.t.s. 25. - *Grube*: fordybning, mine.

Formaning

139

Glut: barn el. ung pige. - *en Fugl i Haanden*: Peder Låle har: »En fugl inde i hånden er bedre end fire udenfor« (*Danmarks Gamle Ordsprog* bd. 1:2 (1979) s. 518).

I Gravcapellet

141

Richard Løvehjerte: Richard I (1157-99), konge af England, begravet i Rouen; ridderideal i middelalderdigtningen og hos den i Aarestrups samtid meget populære Sir Walter Scott (skotsk digter, 1771-1832) i dennes historiske roman *Ivanhoe* (1819). - *Harnisk*: rustning.

Flugt

141

Myrthe: if. gr. mytologi helliget Afrodite (se n.t.s. 31); myrtekransen anvendes som brudesmykke.

142

Colonnader: søjlegange, buegange. - *Cypresse*: nåletræ, udbredt i sin dyrkede form med den smalle, søjleformede krone over hele Middelhavsområdet, hvor den benyttes som begravelsestræ.

Hvilestedet

143

Alder: tidsalder.

I Ruinerne

143

Oldtidsmythen (...) *Psyche*: se n.t.s. 128.

306

Sørgesangen

145

Choral(en): her i sin katolske betydning: korets gregorianske sang, jf. næste strofe.

Det Sidste

145

huld(e): skøn, yndig.

Andre digte

Digte før 1838

Afsnittet indeholder alle digte skrevet indtil dec. 1837 på nær de i Aarestrups levetid offentliggjorte. Det sidste gælder dog ikke digtet »Drankeren Barthold« (s. 208).

Idyll

Sandsynligvis fra 1824.

Verse målet er et hexameter: seksfodsvers med cæsur i daktyler (–UU). Hver af de fire daktyler samt sidsteleddet kan udskiftes med en spondæ (– –).

Digtet imiterer Oehlschlägers »Idyl« i »Sanct Hansaften-Spil« fra *Digte* (1803), jf. n.t.s. 29 og 98.

151

vælige: friske, sunde, fyrige (højtideligt el. ironisk). - *Svøben*: pisken. - *Vidier*: afskårne, tynde, bøjelige grene. - *Flipper*: snipper. - *Huld*: fyldighed. - *Glut*: barn el. ung pige. - *Amagerland(et)*: landdistrikterne på Amager.

152

age: køre. - *høvisk triner*: træder fornemt. - *politiske*: listige. - *Saftkys*: nok et kraftigt kys. - *smilkende*: smilende. - *alt*: her nok: allerede; folkevisealluderende. - *Palmbort*: palmemønstret bort på et tøjstykke. - *(Sølv)taft*: glat, lærredsagtigt, vævet (silke)stof. - *Filsbeen*: elfenben. - *Skoflækkeren* el. skoflikkeren: ofte nedsættende om en person, der ernærer sig ved at reparere fodtøj. - *Beegtraad*: el. begrisp: skomagernes tjærede sytråd.

153

skotskrudrede: skotskternede. - *Modest*: slag, der dækker skuldre og bryst. - *Hvergarn*: (hjemme)vævet stof af hør tilsat uld el. blot tøj vævet af forskelligt garn.

307

Ved Viol-Urnen -

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet: digt opdelt i to kvartetter (strofer på 4 vers), der ofte er billedlige, efterfulgt af to terzetter (strofer på 3 vers), der ofte er reflekterende, typisk i jambiske (–u) femfodsvers.

153

(*Viol-Urne(n)*): her blomsterkrukke; konnotation til den typiske betydning krukke til dødes aske, grav el. billedligt om død. - *kjælnæ*: øm, elskovsfuld. - *forsand*: i sandhed.

Øhlenschlägers Collegium

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet, jf. ovenfor.

154

Øhlenschläger: se n.t.s. 29. - *Collegium*: universitetsforelæsning; Oehlenschläger var professor i æstetik ved Københavns Universitet, og Aarestrup fulgte hans forelæsninger. - *Onyx(ens)*: agat med afvekslende lyse og mørke farvelag. - *Alfer*: se n.t.s. 20 - *Zephyr(bæven)*: se n.t.s. 101. - *Musapræsten*: Apollon, se n.t.s. 159.

Sørgedragten

Senest fra 1817.

154

Virak(skye): røgelse.

155

Cæcilia: kirkemusikkens helgeninde.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. s. 228 og *SS* bd. I, s. 178.

Verse målet er et elegisk distichon: et hexameter (se n.t.s. 151) efterfulgt af et pentameter: femfodsvers i daktyler (–uu), der lejlighedsvis veksler med trokæer (–u), og med sammenstød af to trykstærke stavelser i midten af verset.

156

Hauge(s): have. - *skrantner*: skranter, sygner hen. - *vanker*: vandrer. - *tvivlsomt*: uklart.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. m. ovenstående digt og s. 228-229.

Versemålet er et elegisk distichon, jf. foregående digt.

308

Digterskjæbne

Datering: før 1825.

156

Pog: dreng. - *Creatur*: skabning.

157

rumler: taler larmende.

Du! Du! Du Søde ...

Datering: 1832.

157

Smekkre: slanke og smidige. - *kjælne*: ømme, elskovsfulde. - *forsmægter*: vansmægter.

Jeg har faaet Brev fra dig, Nanette ...

Grundformen dateret 1832.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

158

svai: smidig, bøjelig, med overgang til slank. - *Karethen*: postkareten var et ofte benyttet erotisk motiv i tiden, bl.a. hos Heinrich Heine (ty. digter, 1797-1856) og Christian Winther (se n.t.s. 80). Aarestrup har

Kjære Fritz! titusind Tak ...

158

Fritz: Frederik Ulrik Timm, senere borgmester. - *Da jeg (...) stak*: digtets baggrund er Aarestrups rejse med Amalie Raben (se n.t.s. 54). - *Signet*: et lille segl. - *sporet*: med sporer. - *snoret Frak*: officersfrakke med snorebesætning. - *Vallak*: kastreret hingst. - *Flikflak*: dansetrin, hvor danseren i et opspring slår fødderne mod hinanden eller over kors. - *(Sommer-) Bivouacc*: lejr under åben himmel. - *Skive*: skydeskive. - *Attaque*: angreb. - *Skumpelskud*: ynkelig og ringeagtet person.

159

Correggio, Antonio Allegri (1494-1534): ital. maler; i Dresden hænger »Madonna med S. Franciscus«. - *Carlo dolce* (1616-86): ital. maler; i Dresden hænger »Den hellige Cæcilia« og »Kristus velsigner brødet og vinen«. - *Antikker(ne)*: se n.t.s. 106. - *Prak (...) prut (...) med*: købslå. - *Priis*: måleenhed, så meget af fx tobak, man kan tage med tommel-, pege- og langfinger.

(W. Hogarths sidste Malerie)

If. Friis fra 1834-35.

Vers 1-45 er en nøje beskrivelse af Hogarths (se n.t.s. 110) sidste kobberstik (1764): »Finis, or the Tail-Piece. The Bathos, or Manner of Sinking in Sublime Painting; Inscribed to the Dealers in Dark Pictures« (da. »Finis, eller slutstykket. Det travesterende stilbrud/Den hule patos, eller det sublime 309 maleris måde at synke på; stukket til forhandlerne i mørke billeder«). Aarestrups kan til sin fortolkning af billedet have benyttet G. C. Lichtenbergs *Erklärung der Hogarthischen Kupferstiche* (1801).

159

Solguden: Apollon, if. gr. og rom. mytologi en kulturens gud med et omfattende ressort, der spænder fra solen og lyset over krigen (bueskydningen) og agerdyrkningen til musikken og digtningen; A. er fører for musernes kor (se n.t.s. 49). - *apoplectisk*: lammet.

160

viselig(en): klog, vis. - *Exeunt omnes*: lat., alle ud.

161

treffes: ramme. - *Spalter*: her spanter: de bærende dele i en skibskonstruktion.

Epigrammer

161

Øhlenschläger: se n.t.s. 29. - *Heiberg*, Johan Ludvig (1791-1860): da. digter, kritiker og i en årrække direktør for Det Kongelige Teater.

162

Andersen, Hans Christian (1805-75): da. digter. - *flau Maneer*: mat el. åndløs stil. - *Ingemans Romaner*: Bernhard Severin Ingemann (da. digter, 1789-1862), har bl.a. skrevet historiske romaner i stil med Sir Walter Scotts (se n.t.s. 141). - *Nyrenberger- Varer*: efter den ty. by Nürnberg: tarvelige pyntevarer, billigt legetøj. - *Molbech*, Christian (1783-1857): da. historiker, sprogmand og debattør. - *Christian Winther*: se n.t.s. 80. - *Hertz*, Henrik (1797 el. 1798-1870): da. digter. - *Tullin*, Christian Braunmann (1728-65): no. digter; Aarestrup citerer fra T.s berømteste digt »En Maji-Dag« (1758) strofe 19 og 20. - *Cithar(klang)*: guitar- og lutlignende strengeinstrument. - *Grundtvig*, Nikolaj Frederik Severin (1783-1872): da. digter og præst. - *Apollo*: se n.t.s. 159. - *leverrime*: om improviserede el. citerede selskabsvers.

Resignation

Datering: 1834.

163

Glut: barn el. ung pige.

Sommerfugle jeg elsker at fange et eneste Misgreb ...

Dateret 1834.

Versemålet er et elegisk distichon, se n.t.s. 156.

164

fange et eneste Misgreb: Friis har rettet: *fange; et eneste Misgreb*.

310

Fortvivlelse

Grundformen dateret 1835.

165

Cherubimer: engle, der med flammesværd vogter Paradis. - *Serapher*: engle af højeste orden. - *den sorte, faldne Dæmon*: allusion til Lucifer: den faldne Satan, jf. Luk. 10,18.

Paa Maskeraden ...

Grundformen dateret 1835.

165

Contraparter: modstandere.

166

Marrekat(ten): langhalet centralafrikansk abe, der spillede en rolle i folketroen, måske med forbindelse til mare: et hekseagtigt, kvindeligt væsen.

Hemisphærerne

If. Friis fra 1836.

166

Hemisphære(rne): halvkugle.

167

Vanker: vandrer.

Der er en Sjæl i denne Albu ...

If. Friis fra 1835.

Sml. m. s. 46 og 168.

Der er en Trolddom paa Din Læbe ...

Grundformen dateret 1835.

Sml. s. 46-47 og s. 167.

Tag dette Kys, og tusind til, du Søde ...

If. Friis fra 1835.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

168

Cancelliet: se n.t.s. 17.

169

Huld: skøn, yndig.

(Enthusiasme)

If. Friis fra 1835.

169

Ginistan: fabelland, beboet af ånder.

Hvilke Spaltninger og Ridser ...

170

Tinte(r): farvetone.

311

Paamindelse ...

If. Friis fra 1835.

172

gabe paa: glo på. - *Alexander* den Store (356-323 f.Kr.): konge af Makedonien; allusion til sagnet om den gordiske knude. Den, der kunne løse knuden, skulle blive hersker over Asien; A. huggede den over med sit sværd.

Tilstaaelsen

Trykt i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1837.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Forlægget er Heinrich Heines (se n.t.s. 158) digt »Don Ramiro« (*Buch der Lieder*, 1827).

172

Donna Maja: ej identificeret. - *Don Bermudes*: ej identificeret. - *Don Exechiel ben Ascher*: ej identificeret.

173

Oleanderblomst(en): se n.t.s. 60. - *kogle(d)*: trylle. - *Talismaner*: magiske genstande, tryllemidler. - *Gulnare*: datter til sultanen af Persien i eventyret om Aladdin fra *Tusind og én nat*; også brugt af Oehlenschläger i hans »Aladdin« (*Poetiske Skrifter*, 1805). - *Guadiana(s)*: flod, der løber tværs over Sydspanien og ned langs grænsen mellem Spanien og Portugal. - *Grube*: fordybning.

174

Alabast(erlampen): marmoragtig, halvgennemsigtig gips. - *Sierra Nevada*: bjergkæde i det sydlige Spanien. - *Opal(en)*: farvespillende mineral, bruges som smykkesten. - *Beryl(len)*: grønlig ædelsten.

175

ben Abdalla(s): ej identificeret. - *Kobberhandske*, / *Don Ramiro de Navarra(s)*: den forsmåede elsker, der optræder som genfærd ved sin elskedes bryllup i Heines digt, se ovf. Heri findes dog ingen K. - *Donna Sancha(s)*: optræder i Victor Hugos (fr. digter, 1802-85) digt »Maurisk Romanze«, som Aarestrup har oversat, jf. *SS*, bd. 5, s. 182-185. - *Donna Elvira(s)*: ej identificeret, kunne måske være allusion til Elvira i Mozarts opera »Don Juan« (1787). - *Turkis(er)*: blågrøn smykkesten. - *San Jagos Sølvfingre*: apostel og helgen, if. middelalderlige sagn led han martyrdøden i Santiago de Compostela; sølvfingrene har ikke kunnet spores.

(Venskabstrøst)

Datering: 1836.

Digtformen er en ghasele, se n.t.s. 60. Sml. s. 60 og s. 176.

175

livner: giver ny livskraft. - *Semperviv*: husløg, af lat. *sempervivus*, stedselevende. - *skranke hen*: vantrives. - *Sympathiens Lægedomme*: gensidig 312 påvirkning mellem naturfænomener, evt. beroende på overnaturlige egenskaber; også samfølelse.

Trudsel

Grundformen dateret 1836.

Digtformen er en ghasele (se n.t.s. 60). Sml. m. s. 60 og 175.

176

Floribella: ital., smukke blomst. - *Nectar(draaben)*: se n.t.s. 25.

Sonet

Datering: 1836.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

177

Vee og Vel: ulykkelige og lykkelige livsomstændigheder; ondt og godt.

Eensomheden

Datering: 1837.

Ja, jeg har sværmet bagvendt for din Ynde ...

If. Friis fra 1837.

178

flaue: åndløse, dumme. - *Hippokrenes Kilde*: if. gr. mytologi navnet på musernes kilde på bjerget Helikon, se n.t.s. 85.

179

Alt var vel: jf. 1. Mos. 1,31.

(Forgjæves! min Længsel)

Der er tale om fire fragmenter, skrevet på samme blad.

Hendes Lokker

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

181

ringle(nde): sno, vikle.

182

kløftes: spaltes, kløves.

Taarerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

183

Husvælelse: trøst, opmuntring.

Tidlig Skilsmisse

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

185

Dragonen: ryttersoldaten. - (*Purpur*)*skjærf(et)*: her bredt bånd båret om livet el. skulderen. - *Pallask*: svær, bred ryttersabel med lige klinge. - *Fændrik*: fanebærer.

313

186

Bajadere: indisk tempeldanserinde og -tjenerinde; også prostitueret sangerinde el. danserinde.

187

Kyrads: metalbeklædning, der dækker overkroppen. - *Alabast*: se n.t.s. 174.

188

Kakadu(en): papegøjeart. - *Damask*: tæt, mønstervævet stof af silke, uld el. bomuld, med et spil mellem skinnende og mat overflade. - *Blomsterurnen*: se n.t.s. 153. - *Fore*: handlemåde, ydre fremtræden.

Frøerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

189

hvad: i hvilken grad, hvor meget.

Hør, Dødens Klokker kime ...

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

Bebreidelsen

Trykt første gang i *Gæa*, 1846.

191

karsk: stærk og rask.

Digternes Prydelse

If. Friis fra 1837.

Digtformen er en makame: persisk digtform karakteriseret ved rimkæder, der falder med ulige mellemrum, og som er skrevet i prosa, se n.t.s. 60.

192

Prydelse: pryd. - *Christian Winther*: se n.t.s. 80. - *fordi jeg gav efter*: Winther opfordrede Aarestrup til at udgive sine digte, og Aarestrup angler i brevet efter Winthers dom. - *Babel*: if. 1. Mos. kap. 11 byggede menneskene i fællesskab en by med et tårn, der skulle nå op til himlen; men Gud forvirrede deres sprog og spredte dem over jorden, så de ikke kunne bygge byen og tårnet færdigt. - *Parabel*: lignelse. - *sammenslumpede*: samlet på tilfældig måde.

193

Chenille: stort skulderslag. - *vederqvæge*: forfriske. - *Tabernakel*: her sjælens jordiske bolig.

Ritorneller

194

Reineklode(n): blommeart. - *Skarntyde(n)*: plante, kendt for sin giftighed. Her alluderes nok til Sokrates, som tømte giftbægeret. - *Anselmo*: evt. allusion til Anselm af Canterbury (1033-1109), ital. ærkebiskop og skolastiker. Som skolastiker (skolastikken bygger på tankens egen logiske konsistens frem for erfaringen) er han døvt for det sanselige; Anselm var desuden kendt som en person, der ikke så sig fra sit standpunkt, og hans tanker om synden fik afgørende indflydelse på middelalderens kristendom.

195

Jasmin(en): fint, stærkt og sødt duftende tropisk, subtropisk busk, hvoraf der kan udtrækkes olie til parfume. - *Capricer*: lunefulde indfald.

196

Liigbegjængelse: begravelsesprecession.

198

Platoniker: her om åndelig og usanselig person, især benyttet i forbindelse med erotik. - *Lidse*: her kant ved kjolens udskæring el. kæde til halssmykke.

200

skikket: velegnet. - *Helena*: i Homers *Iliaden* skænker *Venus* (gr. Afrodite, se n.t.s. 31) den trojanske prins *Paris* den skønne Helena, der var gift med Spartas kong Menelaos; dette ran blev årsagen til den trojanske krig.

201

Tog Jupiter (...): if. gr. mytologi voldtog Zeus (lat. Jupiter) i skikkelse af en svane den skønne Leda, der var kongedatter i Aitolien. - *Toftes*: se n.t.s. 152. - *carreret*: firkantet. - *Furie*: rasende kvinde, if. rom. mytologi hævn gudinde. - *Amor (...)* *Psyche*: se n.t.s. 128.

202

Ambrosia: se n.t.s. 31. - *Cataracter*: se n.t.s. 85. - *Nektar (kalken)*: se n.t.s. 25; kalk betegner blomsterbægret og alluderer evt. til bægret i nadveren.

203

varlig: forsigtig. - *Herakles*: lat. Herkules, if. gr. mytologi en helt, om hvem der berettes sagnet om de 12 arbejder; i det 9. arbejde overvandt H. *Amazoner*: if. gr. mytologi et folkefærd af jagende og krigeriske kvinder. - *Salpiglosse(n)*: *salpiglossis sinuata*, da. trompettunge pga. dens tragtformede krone. - *Salvie(n)*: læbeblomstret urt, har en dyb tolæbet krone. - *Balsamin (en)*: springbalsaminen slynger sine frø ud ved berøring, heraf lat. *impatiens noli-tangere*: utålmodig rør mig ikke. - *Jalap(en)*: mexicansk plante, der er i familie med *convolvulus* (snerle) og derfor kan forveksles med en klatreblomst. - *Gentian(en)*: da. ensian.

204

Levkoi(en): levkøj; se n.t.s. 135. - *Ellepiger (...)* *Elverhøien*: i folkeviserne lokkes unge giftefærdige mænd af ellepigerne ned i elverhøjen (se n.t.s. 20) til erotiske erfaringer, der gør dem uegnede til ægteskab. - *Malve*: udtrykket *store Bæger* kan henvise til poppelrosen, der er robust og har purpurrøde blade. - *Tøffelblomst*: blomsten kan minde om en udtrådt tøffel, derfor tilnavne som fruetøffel, dronningens morgensko, kællingelomme, strikkepose. - *Skabiose*: lat. *scabies*: fnat, som den er blevet brugt imod; typisk med brunrød blomst. - *marmorne*: bestående af marmor. - *Diptamme*: også kaldt brændende busk, fordi de æteriske olier, som planten indeholder, 315 fordamper så kraftigt på varme dage, at dampene ved vindstille kan antændes over planten. - *Dryade*: dryas, slægt af rosenfam., vokser i arktiske, subarktiske og alpine områder; se også n.t.s. 118. - *Hibisk(en)*: hibiskus: har store åbne, enkeltstående blomster i stærke farver.

205

Sværdlilie(n): iris: blomsten er blå, hvid el. gul med lodrette højblade og bagudkrummede ydre blade. - *Abe(n)*: lat. *mimulus*; også kaldet åben abeblomst pga. kronens åbne form. - *Negenaugen*: el. negenøje: en lampret (fisk, der suger sig fast, typisk til sten), hvis gælleåbninger ligner øjne. - *Niagara*: flod på grænsen mellem USA og Canada med et stort vandfald. - *Posekigger*: toldkontrollør, i overført betydning en, der snager. - *rasende*: gal. - *Tistille*: om dameunderbukser, permissioner. - *Pernille*: evt. allusion til den geskæftige tjenestepige i Holbergs komedier.

206

Humle: slægt af hampfamilien, har en bitter smag og nedadhængende blade, benyttes til ølbrygning.

207

Dina(s): evt. forkortelse af lat. Diana (gr. Artemis), gudinde for jagt og kyskhed. - *ogsaa svæve*: end svæver. - *ziirligt*: her pynteligt, nydeligt. - *Arne(n)*: åbent ildsted, i overført betydning hjem. - *Leda (...)* *Svanen*: se n.t.s. 201. - *Cypresser*: se n.t.s. 142.

Drankeren Barthold

Trykt første gang i *Odeum* II, 1839. En rettet renskrift findes i Aarestrups samling fra 1820 af håndskrevne digte (i *SS* kaldt »D 20«).

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

209

borg: få på kredit.

210

brusten: gået i stykker, bristet.

Digte efter 1838

Den Sovende

Trykt første gang i *Gæa*, 1846.

213

Huld(e): skøn, yndig. - *Ordenssmykke*: orden, der bæres fx i en kæde om halsen.

Drømmen

Datering: 1837.

214

(Kjortel)bræm: kant, bort. - *Glavind*: lanse, spyd, evt. sværd. - *Judith*: i den apokryfe (dvs. af kirken ikke anerkendte) Judiths Bog i GT 316 belejrer Nebukadnesers feltherre Holofernes Judiths by Betulia. Judith vinder hans fortrolighed og hugger hovedet af ham med hans sværd, hvorefter hendes folk med held angriber lejren.

Kjære Ven! Jeg har faaet en Maneer ...

Digtformen er en makame, se n.t.s. 192.

215

Kjære Ven: Christian Petersen, urtekræmmer og Aarestrups livline til København. - *Maneer*: måde, vane. - *snart*: her nok: hurtigt. - *rart*: på en usædvanlig måde; også: behageligt. - *Art*: måde. - *det, der kommer fra Pressen*: *Digte* udkom midt i december 1837, jf. rimbrevets datering. - *maltraiteres*: behandles dårligt. - *Maculatur*: kasseret papir, ofte anvendt til indpakning. - *approberes*: godkendes. - *Sprætninger*: springende, hoppende bevægelser. - *Sprutninger*: udladninger. - *recommandere*: anbefale. - *L'hombre(bordet)*: kortspil. - *Beskupperne*: bedragerne. - *Winther*, Christian: se n.t.s. 80. - *Raphael* (1483-1520): ital. renæssancemaler og -arkitekt; hovedværker: freskerne i Vatikanet, og en række Madonna-billeder, herunder »Den sixtinske Madonna«, som Aarestrup kan have set i Dresden.

216

Skammel: fodskammel, hørende til Guds trone.

Tilegnelse

Grundformen dateret 1837.

216

Allehaande: et krydderi.- *Concha*: se n.t.s. 101.

Yndig er Ourebygaard i Sommerens blussende Skjønhed ... Datering: 1839.

Versemålet er et elegisk distichon, se n.t.s. 156.

217

Ourebygaard: idag: Orebygård; baron Rosenørn-Lehns herregård på Lolland, hvor Aarestrup gjorde besøg de elleve år, han boede og praktiserede i Saksøbing. - *ikjølende Skygger*: evt. allusion til Johannes Ewalds (da. digter, 1743-81) »Rungstedts Lyksaligheder. En Ode« (1775), 1. vers. - *glimrende*: her prægtige. -

Flor: en stor mængde blomster. - *opklækket*: næret.

218

Vraa: se n.t.s. 38. - *Flora(s)*: if. gr. og rom. mytologi blomstergudinde. - *lønlig*: hemmelig. - *Bram*: bralrende tale.

Min Ven - Christian Petersen ...

218

Christian Petersen (se n.t.s. 215) har på vegne af skuespillerparret N. P. og Anna Nielsen bedt Aarestrup om at skrive et digt til deres aftenunderholdning. - *heden og deden*: hid og did, frem og tilbage. - *317Klinten fra Hveden*: jf. Matt. 13,24-30 (ældre bibeloversættelse). - *puslede Kammen*: måske ryste el. rode op i strittende hår. - *den belgiske Bank, falleerte*: gik bankerot: det belgiske bankvæsen var indtil 1849 i en notorisk elendig forfatning. - *naar Tid forlenes*: med tiden, egl. når der gives tid. - *Vexelbefaling(en)*:krav om indfrielse af gældsbev. - *immer*: altid.

219

Hørige: lydige. - *Anpasse(nde)*: sandsynligvis: tilpasse. - *Bravoombeltende*: som fremkalder bifald. - *Mellemstykke*: mellemkød. - *Prakker*: tigger. - *Urteboden*: købmandsbutikken. - *Nydelsesforvoldningen*: det, der (i ironisk forstand) forvolder, dvs. er årsag til nydelse. - *Hundreddalersedlerne*: daleren konverteredes i 1875 til 2 kr.

Kjøbenhavnske Minder

If. Friis fra 1839.

220

Bastioner: fæstningsværker. - *Marmorkirke*: Frederikskirken: påbegyndt 1749, færdiggjort 1894, lå i den mellemliggende periode mere og mere hen som ruin. - *musgroet*: mosbegroet. - *Hallandsaas*: det nuværende Kongens Nytorv. - *Kongen*: formentlig Christian VII (konge 1766-1808); måske Frederik VI (konge 1808-39). - *Gammelholm*: del af Bremerholm (hvis anden del, Nyholm, var dannet ved opfyldning), tidl. en holm i sundet ml. Amager og København, adskilt herfra af et sejløb, »Dybet«, jf. den nuv. Dybensgade. Her og på Nyholm lå flåden og skibsbyggerierne. - *den danske Flaade (...) raadne op*: i årene efter Københavns bombardement 1807 udvidedes flåden og dens anlæg på Holmen betragteligt. Bemærkningen kan gå på det nyttesløse heri.

221

Buegang: buegange af espaliers i den egentlige lysthave i Kongens Have. - *Herkules med Løven*: Det første af Herkules' (gr. Herakles) 12 arbejder (se n.t.s. 203) er hans kamp mod den nemeiske løve, som han kvalte. Statuen står i den såkaldte Herkulespavillon i Kongens Have. - *Pfenighausen*: på den tid et populært lejebibliotek startet af boghandler Venninghausen. - *Koronato*: K. *den Frygtelige, Overhoved for Banditerne i Venedig: en Røverhistorie*, oversat i 1803. - *fidtet*: fedtet. - *Charlottenborg (...) Gibsopfyldt (...) Laokoon*: Charlottenborg slot har siden slutningen af 1700-tallet rummet en afstøbning af det hellenistiske kunstværk *Laokoongruppen* fra ca. 100 f.Kr. Værket, som menes udført af de rhodiske billedhuggere Athanodoros, Agesandros og Polydoros, ses i Vatikanets samlinger og er en fremstilling 318 af Laokoon og hans to sønner, der kvæles af to slanger. Beretningen om L. findes i Vergils (rom. digter, 70-19 f.Kr.) *Æneiden* 2,201-233. L. blev fremhævet af den ty. forfatter og kritiker G. E. Lessing (1729-81) som det bedste af de fra oldtiden bevarede kunstværker. - *Theatret(s)*: Det Kongelige Teater, opført 1748, afløst 1874 af den nuværende teaterbygning på Kongens Nytorv. - *Hospitalet(s)*: Frederiks Hospital (opført 1752) i Bredgade, hvor Aarestrups far døde af skørbug i 1808; nu Kunstindustrimuseet og Medicinsk-historisk Museum. -

Dyvelsdræk: gummiharpiks, der benyttedes i lægevidenskaben. - *Bæredør(en)*: bære, her vel til transport af syge og døde. - *Janitscharmusik ved Vagten*: musik med slaginstrumenter, her formentlig livgarden.

222

Glut: her barn. - *Høresal(ens)*: auditorium. - *Holger Danskes Briller*: to nu forsvundne småsøer ved Nørrefælled. - *Kongens Livcorps*: et studenterkorps. - *Gjødvad*: J. F. Giødwad (1811-91), som 1837-39 var ansvarlig redaktør for *Kjøbenhavnsposten* (1827-56 og 1858-59), liberalismens ældste organ i dagspressen; bladet blev jævnligt beslaglagt. - *Vunde(r)*: sår. - *Stambog*: bog, hvor venner skriver deres navn og evt. en hilsen el. et vers.

Kom, Gudsengel, stille Død ...

Datering: 1839.

223

Taarepil(e): grædepil brugt på gravsteder. - *Tornekrandsen*: jf. Matt. 27,27-31 og Mark. 15,16-20. - *Bægret*: jf. Matt. 26,42, Mark. 14,36 og Luk. 22,42. Måske også allusion til Sokrates, som af athenienserne blev dømt til at drikke en dødbringende gift.

Til Kritikerne -

Datering: 1839.

224

Tivoli: Tivoli i København åbnedes først i 1843; men der fandtes forlystelsesparker af samme navn i bl.a. Paris, Berlin og Wien. - *Apollo*: se n.t.s. 159.

Paa en Dag, der er bestemt til Lykønskninger og Foræringer ... Ms. har overskriften »Til Baronesse Rosenørn-Lehn, den 1ste Jan. 1840.« Rosenørn-Lehn: se n.t.s. 217, *Ourebygaard*.

Digtformen er en makame, se n.t.s. 192.

225

Tordenkile: if. gr. mytologi emblem på Zeus' magt. - *Apollo's Pile*: se 319 n.t.s. 159. A.s pile siges at bringe en hurtig og blid død. - *udfundet*: her nok: fundet på. - *omdisputeret*: stridt om. - *fattes*: mangler.

Jeg føler Venskab for det Gamle ...

Datering: 1840.

Er Du en Christen? - spurgte du mig nylig ...

If. Friis fra 1838.

226

Hvadeller: eller. - *Glut*: barn el. ung pige. - *Distinction(en)*: skelnen, forskel. - *fast*: næsten.

227

tvende: to. - *catholske(e)*: her også i betydningen almindelig; evt. konnotation til forvirret, forstyrret.

Med Roser og Ranunkler

Datering: 1844.

O hvor smukt dette Landskabs Form i sit dæmrende Mørke ...

Datering: 1844.

Versemålet veksler mellem hexameter (se n.t.s. 151) og distichon (se n.t.s. 156).

228

Rørdrum(mens): se n.t.s. 90. - *Haugen(s)*: haven. - *Heliotrop (ens)*: lat. solvendt, tropisk-subtropisk prydblade med vanilleagtig duft; sårlægende.

Her rasler Skoven og her suser Sivet ...

Grundformen dateret 1848.

229

Faun(en): satyr, se n.t.s. 25. - *Nymphe(n)*: se n.t.s. 9. - *ikkun*: kun. - *Leda (...)* *Svanen*: se n.t.s. 201.

Naar jeg i Eenrum færdes ...

Datering: 1850.

230

vanker: vandrer. - *Psychevingen*: se n.t.s. 128. - *Dantes Beatrice*: fortælleren i Dante Alighieri (ital. digter, 1265-1321): *La Divina Commedia* (ca. 1307-20, da. *Den guddommelige komedie*,) møder i værkets 3. del sin ungdoms elskede B. ved porten til Paradis; herfra fører hun ham til den højeste salighed. - *Fordulgt*: forhekset; også skjult.

Man har Sagn om Borgtapeter ...

Datering: 1851.

SS gengiver fire versioner af digtet, her er den tredje valgt. Forlægget er 320 Heinrich Heines (se n.t.s. 158) »Geoffroy Rudèl und Melisande von Tripoli« (*Romanzero*, 1851), som Aarestrup har oversat, jf. SS bd. 5, s. 150-152.

231

Cabinet(tet): lille værelse. - *Atlas (slæbet)*: atlask: se n.t.s. 100.

232

Billedværker: billedudsmykning, billedkunst; evt. konnotation til skin, noget, der kun er billede. - *Sympathie(rs)*: gensidig, ofte skjult forbindelse i naturen (jf. n.t.s. 175); også fornemmelse af at stemme overens med en anden. - *Larve*: genfærd, spøgelse; også forstillelse; også første livsstadie hos insekter. - *a rivederla*: ital. *arrivederla*: høflighedsform af på gensyn.

Du var henrivende paa Børneballet ...

Grundformen er dateret 1852.

233

myrtevundne: se n.t.s. 141. - *Lilie(ns)*: symbol på renhed, jomfruelighed. - *Muse*: se n.t.s. 49.

Min elskte Viv ...

Datering: 1852.

233

mit Kiv: vedvarende, heftig strid. - *da øines vi*: så ses vi. - *Hjulenes drivende Fart*: der er tale om en hjuldampet. - *Huld(e)*: skøn, yndig.

234

Emilie: Aarestrups datter.

Udaterede digte

237

Ewald: se n.t.s. 217. - *Paa Sengen*: evt. allusion til Ewalds digt »Da jeg var syg«. - *Oehlschläger*, Adam: se n.t.s. 29. - *Skjald(e)*: oldnordisk digter, benyttet med forkærlighed af og om guldalderens digtere. - *Drapa*: oldnordisk digt om heltebedrifter; allusion til Oehlschlägers *Helge* (1814), underafdelingen »Frodes Drapa«. - *Baggesen*, Jens (1764-1826): da. digter. - *Grundtvig*: se n.t.s. 162. - *Runer(ne)*: oldgermanske skrifttegn indskåret i træ eller sten, i folkeviserne tillagt magiske kræfter. - *Bautasteen*: oldnordisk mindsten for de døde. - *Saavidt (...) tunget*: egentlig overalt, hvor Danmark hæver sig rundt og aflangt; tunget må her henvise til halvø. - *Efterrunget*: efterlyden, genlyden.

Som i en hellig Dødskamp ...

Trykt første gang i *Illustreret Tidende*, 1900.

Sml. s. 136 og 157.

321

238

Æthers-Strimmel: se n.t.s. 118. - *brusten*: bristet. - *Tvende(s)*: to. - *Gulhyndy*: allusion til Oehlenschlägers orientalske eventyr *Aly og Gulhyndy* (1811). Det dagdrømmeagtigt erotisk emmende eventyr beskriver G. som en aktivt forførende »smekker og yndig Kvindeskabning«, hvis skønhed og lidenskab får fatale konsekvenser. - *Amor*: se n.t.s. 31 og 128. - *Fakkel*: Amors attribut, emblem for lidenskab.

Jeg saa dig blusse og jeg skjalv ...

238

Attraa: begær.

Du var den fine Rose ...

239

Atmosphære(n): luft, især den, der ligger uden om noget eller er på et bestemt område; også stemning.

Her var end Naturen samlet ...

239

end: endnu. - *Aand*: i da. romantik betegnelse for den enhedsskabende kraft i naturen (jf. *Aanden i Naturen* (1859) af H. C. Ørsted (1777-1851, da. naturforsker), hvis forelæsninger Aarestrup fulgte som student); i almindelighed betegnelse for det ikke-materielle, adskilt fra sjæl ved at betegne det højere bevidsthedsliv.

Embryo

239

Embryo: foster el. kim.

Tillæg: Optegnelser

Opdelingen i tre grupper stammer fra SS.

Af: Optegnelser I

243

Msker: mennesker. - *moquere*: gøre sig lystig over. - *Erhebung*: ty. ophøjelse, løftelse, det moment, hvor den romantiske digter overskrider den sanselige verden og erfarer naturens sammenhæng og idé. - *studs*: pludseligt afkortet på en vred el. trodsig måde. - *Blus*: kraftig flamme; også rødme. - *Sommerfuglen*: se n.t.s. 128. - *devirginer*: fr. dévirginer: deflorere.

322

244

O jeg misunder Eder osv.: jf. SS bd. 2, s. 113. - *Alabast(er)*: se n.t.s. 174. - *Fiamette Neifile af Boccaccio*: Giovanni Boccaccio (1313-75), ital. digter. Hovedværk: *IIDecamerone* (ca. 1350, da. *Dekameron*). F. (egl. Fiametta) og N. er unge kvinder og to af *Dekameron*s i alt ti fortællere. - *Fleurd'espine*: gl. fr. for épine: tjørn, altså: tjørnens blomst. - *Sliimdyr*: encellet dyr. - *Polyp(er)*: flercellet dyr, se n.t.s. 9. - *Bløddyr*: skelet- og ledløse dyr, fx snegle og blæksprutter. - *Annelide(r)*: ledorm. - *nebuloso*: ital., tåget. - *frivolisere*: verbum af frivolitet: letfærdig el. uanstændig optræden el. tankegang. - *dialectiske*: om metode, der ser en sag fra forskellige sider, specielt metode, der betragter alt som en proces drevet af modsatvirkende kræfter. - *Caprioler*: bukkespring, krumspring, udskejelser. - *Monismus*: ty., monisme: forestilling om, at alt kan føres tilbage til ét grundprincip, modsat dualisme. - *Monotheismus*: lære om, at der findes én gud, modsat polyteisme. - *Dualisme*: forestilling om, at noget rummer to modsatte principper el. egenskaber, modsat monisme. - *Empirisme*: erfaringsfilosofi: filosofisk retning, hvis udgangspunkt er sanseerfaringen. - *Skepticisme*: filosofisk retning, der benægter muligheden af objektiv erkendelse. - *Qvietisme*: mystisk katolsk retning, der ved meditationens afkald på selvet søger at finde hvile for sjælen hos Gud. - *Pietisme*: protestantisk retning især i 1700-tallet, der inderliggjorde troen og søgte frelse via identifikation med Jesu lidelser.

245

Roset(ter): rose- el. i det hele taget blomsterlignende, stiliseret ornament, sløjfe el. smykke. - *Titiansk*: Tizian Vecellio (1476 el. 1477-1576), ital. maler, der med tiden udviklede en farverig og svulmende stil, og som i sine hovedværker med mytologiske motiver havde en forkærlighed for Venus (gr. Afrodite, se n.t.s. 31 og 101), fx »Venus fra Urbino« på Uffizi-museet i Firenze.

Af: Optegnelser II

245

Den capitolinske Venus: navn efter Capitol-højen i Rom, klassisk Venus-statue, hvor gudinden dækker brystet med den ene hånd og kønnet med den anden. - *Venus Kallipygos*: egl. en hetære (ofte højtuddannet oldgr. prostitueret), findes i *Neapel*: Napoli. - *den Mediceiske Venus, Florents*: navn efter de Medici-familien, der styrede Firenze i byens glansperiode i renæssancen, samme type som den capitolinske Venus. - *Embryo*: foster, kim; bruges om digtudkast 323 el. -fragment. - *durable*: fr. holdbar. - *Leukose*: leukæmi, blodkræft. - *Albinisme*: albino: menneske el. dyr, der mangler farvestoffet (*Pigment*) i huden, håret og øjnene.

246

Cicisbeo: ital., opvartende kavaler, galant, om erotisk løbsagtighed. - *Cicisbeatet*: sammensat af *cicisbeo* og *beatet* af lat. *beatus*, lykkelig. - *Novizia*: ital., kvinde, der står for at skulle aflægge nonneløfte. - *Cavaliere servente*: ital., opvartende kavaler. - *Glutter*: børn el. unge piger. - *Amors Metaphysik*: lære om det, der er uden for den fysiske verden, her kærligheden; for A. se n.t.s. 31 og 128. - *Titulatur(væsen)*: måden, hvorpå man titulerer nogen. - *Præludier*: forspil (musikudtryk). - *fE.:* f.eks. - *St Carlo al Corso*: kirke på Roms hovedstrøg, Corsoen. - *Cicerone*: ital., fremmedfører. - *Elegiker*: en, der er elegisk, dvs. udtrykker stærk følelse af længsel eller sorg. - *Nobili*: ital., adelsmænd. - *a rivedere*: se n.t.s. 232. - *Llama*: tibetansk munk, præst. - *Vasco da Gama*: port. opdagelsesrejsende (1469-1524), fandt søvejen til Indien. - *Limonie*: da. hindebæger, henviser til det hindeagtige bæger; det lat. navn henviser til, at L. vokser på fugtige steder. - *Fuchsia coccinea*: mexicansk busk el. lille træ dyrket som potteplante, tilnavne som Kristi blod og Kristi tårer. - *Accasia Lonicera*: akacie. - *Vinca minor c. flore purp.:* da. liden singrøn el. vintergrøn, med purpurfarvede blomster. - *Sempervivum montanum*: da. bjerg-husløg, se n.t.s. 175. - *Aloe margaritacea*: aloe er en afrikansk planteslægt af liljefamilien. - *Cactus arachnoideus*: kaktusart. - *Canna indica*: da. kanna el. blomsterrør, sv. kalla, tropisk-subtropisk plante. - *Calla*: sumplante, der bruges som stueplante. - *Weimuthsfyrren (...)* *strobis*: også betegnet: Lord Weymouths fyr. - *Pinus pinaster*: da. strandgran. - *Cerastium tomentosum*: gråbladet hønsetarm, ukrudtsplante med hvide blomster. - *Tulipantræ*: magnolie. - *Nereum splendens*: måske nerium, se n.t.s. 60. - *Caprifolium Lonicera*: vild kaprifolie, alm. gedeblad. - *à son aise*: fr., efter sit eget hoved; også veltilpas, el. velhavende. - *Amore*: ital. kærlighed. - *Sousterrains*: fr., underjordiske. - *Emiliani (...)* *Mazzini*: ital. familienavne. - *Thekla*: navn på flere helgeninder, bl.a. Tekla fra Isaurien, der skulle være den første kvindelige martyr. - *Dame blanche*: fr., den hvide (adels)dame, et genfærd. - *Industrialismus*: ty, industrialisme. - *Prosaismus*: ty, »prosaisme«.

247

Gestalt: skikkelse. - *Myrter*: se n.t.s. 141. - *Orientaliske Sandaler*: sandaler ansås som specielt østerlandsk: O. fodtøj. - *Atlas (støvler)*: atlask: se n.t.s. 100. - *Cornel(len)*: da. kornel, træ- el. buskart, typisk rødlige bær og grene. - *Løberose(n)*: kaprifolium, alm. gedeblad. - *324Vandhyld*: lat. *viburnum opulus*, da. alm. kvalkved. - *Irisk*: finke. - *astralisk*: astralsk: stammende fra stjernerne. - *lyfuldt*: hvor der er ly. - *Høiskov*: skovområde, hvor alle træer er fremkommet ved frø. - *Guldbas(sen)*: flyvende, gylden bille, der befrugter blomster. - *Ganges (floden)*: hellig flod i Indien, bruges til begravelser.

Af: Optegnelser III

247

alabasterhvidt: se n.t.s. 174.

248

lavendel(blaat): slægt af læbeblomsterne med en blå el. lilla krone. - *berlinerblaat*: lim-, olie- og vandfarve til tapet- eller tøjfarvning. - *lasurblaat*: ultramarin, azur, el. lapis lazuli; malerfarve. - *carmoisinrødt*: karmesinrødt: højrød farve med et blåligt skær. - *carminrødt*: skarlagensrødt farvestof. - *zinoberrødt*: el. cinnoberrødt: forening af kviksølv og svovl; malerfarve. - *crysolith(farvet)*: el. kryolit, hvidligt mineral. - *ametyst(farvet)*: violet ædelsten. - *skiftestribet*: måske forskellige typer af striber? - *flittrende*: strålende. - *seraf(isk)*: se n.t.s. 165. - *ætherisk*: se n.t.s. 118. - *attraende*: se n.t.s. 238. - *smægtende*: som længes voldsomt, begærer.

249

svælge(nde): her om ubehersket nydelse. - *Excerpter*: skriftlige uddrag. - *Conchilie*: se n.t.s. 9. - *Utensilie*: brugs- og nyttegenstand. - *Bass*: dybt strengeinstrument el. mandsstemme; også basse: fedling; også leder; også skrald (lyden); også barsk. - *Roxelane*: måske roxolaner: orientalsk rytterfolk, der ofte angreb Romerriget. - *rouge et noir*: *Le rouge et le noir* (1831), roman af Henri Beyle (1783-1842), fr. forfatter, der skrev under pseudonymet Stendhal. - *Octav*: oktav: interval på otte tonetrin; også normalt bogformat, hvor et ark foldes, så der bliver otte blade. - *Marrekat(te)*: se n.t.s. 166. - *Swift*: eng., hurtig; også Jonathan Swift (1667-1745), irsk forfatter; hovedværk: *Travels Into Several Remote Nations of the World by Lemuel Gulliver* (1726, da. fork. *Gullivers Rejser*). - *Philos.:* filosofi. - *Myosotis*: forglemmigej. - *Neapel*: se n.t.s. 245.

250

Mansarde: fr., tag, hvor den nederste del er stejlere end den øverste. - *Cocarde*: fr., roset til hatte. -

Grisette: fr., ung, koket arbejderske. - *Boudoir*: fr., elegant damekabinet. - *Operabjadere*: se n.t.s. 186. - *Porfyr*: porfyr: vulkansk bjergart med store, synlige krystaller. - *Alabaster*: se n.t.s. 174. - *(Bronze)consol(len)*: egl. fremspring på mur el. væg, her nok mindre møbel (bord el. skab), der anbringes op 325 imod en væg. - *Achat(sokkel)*: af gr. achates: agat, flerfarvet kvarts, smykkesten. - *Point d'honneur*: fr. æressag. - *æther(iske)*: se n.t.s. 118. - *Despotisme(ns)*: voldsherredømme; også herskesyge. - *Furore*: stor opsigt. - *en Fashionable*: fr., på mode. - *Rencontre*: fr., tilfældigt møde. - *Fauteuils*: fr., lænestole. - *Saphiragraffer*: safir: blå ædelsten; agraf: smykkeagtigt spænde. - *Cravatte*: fr., slips. - *en Raffiné*: fr., forfinet, spidsfindig. - *Peti[t]maitre*: fr., laps. - *Muskadin*: fr., muscadin: laps, spradebasse; øgenavn til royalister og moderate under revolutionen 1793. - *Incroyable*: fr., utrolig. - *Merveilleux*: fr., vidunderlig. - *Dandy*: laps. - *Marotte*: fr., kæphest, mani. - *Negligé*: kvindeundertøj el. -nattøj; også fr., negligeret i betydningen forsømt. - *Escapade*: fr., eskapade; også forsvinden. - *Affaire*: fr., forretning; også bryderi; også retssag; også træfning. - *Quitar(rer)*: guitar. - *Stuccatur(er)*: ting el. ornamentter fremstillet af stuk: masse af kridt, kalk og gips. - *Tavlegulv*: gulv bestående af felter el. ruder. - *Pilaster*: flad, rektantet væg- el. murpille til støtte el. inddeling af fladen. - *Assana*: assaner: sibirisk stamme. - *Minaret(en)*: bønnetårn, slankt tårn ved moské. - *tatarisk*: folkeslag af mongolid race, herunder de sibiriske tatarer; evt. allusion til det middelalderlige ordspil på tartarer: de fra Tartaros: if. gr. mytologi underverdenen.

251

Kim(edyr): anlæg til et foster el. en plante, en ansats til noget. - *Infusorier*: el. infusionsdyr: en type encellede dyr. - *Mollusker*: bløddyr, se n.t.s. 244. - *Konstdrift*: kunst- el. kunstig drift. - *Reptilier(ne)*: krybdyr. - *vertebralløs(e)*: hvirvelløs. - *Amphibie(r)*: padde, dyr der kan leve både i vand og på land.

252

Argonauter: if. gr. mytologi de søfolk, der under Jasons ledelse sejlede ud for at hente det gyldne skind. - *Potz wetter!*: ty. Guds vej, evt. Guds torden. - *potz tausend!*: ty., Guds djævel. - *Kotz tausend!*: ty., Guds djævel. - *Kotz wunder!*: ty., Guds under. - *sangbieu (sang de dieu)*: fr., Guds blod. - *corbieu (corps de dieu)*: fr., Guds legeme. - *vertubleu (v. de dieu)*: fr., Guds dyd. - *morbleu (m. de dieu)*: fr., Guds død. - *vertugoi (vertu de dieu)*: fr., Guds dyd. - *morguoi (m. de dieu)*: fr., Guds død. - *Drypnæset*: med dryppende næse; også krummet næse med nedadhængende spids. - *dysse(r)*: dysse i søvn. - *Druehals paa Kanonen*: rund knap på bundstykket af en kanon. - *Drueskud* dvs. *Kartetsk(er)*: el. kardæsk: ældre ammunitionsform til forladekanoner bestående af et cylindrisk hylster, der indeholdt små kugler eller jernstykker, der spredtes som en byge. - *drøje (...)* *Drøide*: gøre holdbart. - *drøse*: drysse, bevæge el. arbejde langsomt. - *Det buldrer326kun lidt (...)* *dandse*: el. det dunner [dvs. »lyder«] ikke, dér Duen danser (*Dansk Ordsprogs-Skat* (se n.t.s. 23), nr. 1238). - *Ordsp.*: ordsprog.

253

Duunskjæg: dunagtigt skæg. - *Dæggehorn*: sutteflaske gjort af horn og benyttet til dyreunger, der ikke el. kun delvis har diet. - *Eddikebrygger*: jf. 'sur som en eddikebrygger'. - *Byron*: se n.t.s. 128. - *Eenling*: ener. - *Enevoldsskøn(ne)*: enevældigt skøn. - *errer*: overtraekkes med ir: grøn hinde, der danner sig på overfladen af kobber-, messing- og bronzeting; også ophidse. - *flunk*: imperativ af flunke: blinke, glimte. - *Flunk*: blink, glimt. - *Fang*: det, man kan gribe om, favnfuld. - *Mø*: jomfru. - *Krepflor*: se n.t.s. 102. - *flye*: flyve, flygte, give el. række én noget i en fart. - *Flyvhast*: stor hast.